

Pokret slobodnih mislilaca proletera ti Švicarskoj

Opaska uredništva: Rado donosimo ovaj izvještaj o radu bezbožnika u Švicarskoj, što nam ga poslao »Apologetski institut švicarskog katoličkog pučkog udruženja« (Volksverein-a). Premda izvještaj nosi ponešto posebnoga švicarskoga kolorita, ipak je zanimljiv za svakoga prijatelja Božje stvari već i radi povezanosti s bezbožnim pokretima po ostaloj Evropi, a napose u Rusiji te osobito zbog karakterističnih borbenih metoda bezbožničkih.

PROLETERSKE slobodno-mislilačke skupine javljaju se u Švicarskoj od g. 1927.* kao socijalističke i komunističke jedinice, koje su se okupile u »Proletarischer Freidenker-Verband der Schweiz« i pripadale bečkoj Internacionali proleter-skih slobodnih mislilaca. Revohicijski elementi preoteše sada maha tako, da su g. 1930. cijeli Savez izbacili iz bečke Internacionale, jer su se stale proleter-ske skupine slobodnih mislilaca po drugim zemljama cijepati zbog komunističke opozicije. Savez proletera slobodnih mislilaca pridružio se berlinskoj »Komunističkoj internacionali slobodnih mislilaca« odmah, čim se osnovala (u studenom 1930. u Bodenbachu u Češkošlovačkoj). Isto je tako odmah bio članom njezina predsjedništva Švicar Karlo Müller iz Basela, koji je danas glavni predsjednik švicarskog Saveza. Prije njega imao je to mjesto Curi Rösle. Središnjica je tada bila u Ziirichu, Dufourstrasse 33. Od 1. travnja 1932; nalazila se u Baselu, Fatiostrasse 6, gdje se po svoj prilici još i danas nalazi.

Mjesne jedinice Saveza slobodnih mislilaca proletera nalaze se danas u Baselu, Ziirichu, Gemeve-i, Luzernu, Badenu, Schaffhausenu, Bernu, Bielu, Altstettenu (i Winterthuru). Neki misle, da je broj članova dostigao 500, ali će taj broj biti po svoj prilici prije prevelik negoli premalen. Komunistički slobodni mi-

* Pokret slobodnih mislilaca u Švicarskoj nije nov. Već sedamdesetih godina prošloga stoljeća bilo je njihovih jedinica u Ziirichu, Baselu, Bernu, Geneve-i itd. Zadaća im je bila, da živom i pisanom riječju šire »slobodnu misao«. Vođama tih jedinica bila ije po fcoija istaknuta ličnost; tako u Ziirichu profesor dr. August Forel, u Bertnu profesor dr. Ferdo Vetter. Kasnije se takove samostalne jedinice udružise u ijednu organizaciju. Kod otoga organiziranja -vodio je glavnu riječ Ernstest Rauchlin u Ziirichu, koji još i danas stoji na čelu tamošnje mjesne iskopine Švicarskoga saveza slobodnih mislilaca. Zaldnjih predratnih godina postojale @u u Švicarskoj diviije organizacije: Monistiöki savez s poglavitim područnim organizacijama u Baselu, Bernu i Geneve-i kao švicarska ekspozitura Njemačkoga monističkioig saveza, šito ga osnovao Haeckel 1906. u Jeni, i Njemačko-švicarsfti savez slobodnih mislilaca s imjesnim organizacijama u Ziirichu, Bernu i Luzemau. 1913. i 1914. imaju Njemački savez i Švicarski sav« slobodnih mislilaca zajedničko glasilo. 1915. počinje izlaziti

slilac Pröllop, koji je poduzeo u veljači 1932. agitacijsko putovanje za Savez, izrazio se o brojčanoj snazi švicarske sekcije komunističke Internacionale slobodnih mislilaca ovako: »Naš pokret nije podnipošto onako jak, kako to naši protivnici, kako to crkveni organi i propagatori vole prikazivati, eda dignu svoje pristaše. Tä mi smo istom na početku svojega pokreta; mi tek počinjemo izgrađivati svoj revolucijski pokret.« (Der Proletarische Freidenker, Juni-Juli 1932., str. 7.)

I razvitak glasila odaje brojčanu i dosljedno finansijsku slabost Saveza. Dosadašnji »Der proletarische Gottlose« izlazi od siječnja 1932. tehnički preraden i povećan kao »Der proletarische Freidenker«. No već broj Lipanj-Srpanj izlazi mjesto na osam na četiri stranice. 8. kolovoza 1932. izlazi okružnica na naručnike, da ne čekaju više novoga broja radi prevelikih dugova tiskari u Baselu. Istom u ožujku 1933. izlazi »Proletarisches Freidenkerbulletin«, ali samo šapirografiran, 1. svibnja izašao je prvi broj »Kulturfront«-a, kako će se glasilo ubuduće zvati.

»Schweizer Freidenker« kao zajedničko glasilo Moraističkoga saveza i Saveza slobodnih mislilaca. Oba se Saveza učlanila 11. bruxellesku Međunarodnu savez slobodnih mislilaca. Počevši od 11. travnja 1915. nalazio se ured, koji je privremeno preuzeo poslove zatvorene bruxelleske središnjice, u Lausanne-i odnosno u Chene-u ikod Geneve-e (Avenue des Aripileires), a glavnim tajnikom bio je dr. Oto Karmin u Chene-u. Kalko neki misle, bife je imje rata u švicarskoj neko 6000 slobodnih mislilaca. Za rata opadao je i Momistički savez i Savez slobodnih mislilaca sve to više, a ina koncu godine 1918. prestaide izlaziti »Schweizer Freidenker«.

1922. ppet ise švicarski sk>bdnomislil&čki polkret pomlađuje. Mjesečnik opet poče izlaziti, ali ovaj puta pad imenom »Geistesfreiheit«, Monistički savez i Savez švicarskih slobodnih mislilaca stopiše se u »Freigeistige Vereinigung der Schweiz« (Slobodarsko udruženje u Švicarskoj), koji još i danas postaji. Osim toga ima u Oltenu još i »Gesellschaft für etische Kultur«, boji je također prožet slobodnozidarskim duhom, jali nije ništa posebno. »Freigeistige Vereinigung« imao je četiri mjesne jorganizacije: u Bernu, Zürichu, Baselu i Luzernu. Danas ih je 15: u Aarau-u, Aarburgu, Dadenru s okolicom, Baselu, Beñnu, Bielu, Luzernu, Oltenu, Solothurnu, Schaffhajusenu, Thiraiü, Toiggeinburgu, Winterthuru, Zofingenu, Zürichu, a broje oko 1200 članova. Glasate izlazi od g. 1927. jsvakih četrnaest jdana pod imeno-m »Der Freidenker«. Razmjerno jaku živahnost pokaza. »Freigeistige Vereinigung« za tajnikovanja Antuna Krenna (1. srpnja 1930. do ožujka 1932.). »Freidenker« je pohvalio Reimma kao »jajku propagandističku silu«. On je dao i inicijativu g. 1931. za prvu i do danas jedinu veliku slobodnozidairsiku »posvetu« mladeži u Baselu, Bernu i Zürichu.

»Freigeistige Vereinigung« (Slobodarsko udruženje) hoće da bude politički neutralan. Prema komcu 1916. pa do 1918. jajko očijuka sa socijalizmom. Nakon preporoda 1922. utjecaj je socijalizma opadao. Od 1926. opaža se utjecaj »Internacionale proleterskih slobodnih mislilaca«, a osobito utjecaj socijalističkoga .predsjednika Intern,acianale u Pragu, Hartwiga. Ipak je Savez tada još uvijek bio u vezi js bruxelleskom građanskom Intennacionalom. U rujnu 1931. ujedinije se u Berlinu kitemacionala slobodnih mislilaca proletera i bruxelleska Iniermacijska federacija slobodnih mislilaca u »Imternacijsku uniju slobodnih mislilaca«. Od toga se časa jako opaža socijalistička jorijentacija. Ali Udruženje se ne da politički vezati. Ta je obrana između ostaloga dlovela u Zürichu na pr, dotle, da se ocijepila cijela jedna skupina »Švicarskoiga saveza slobodnih mislilaca«, kojemu je sekretarijat u Oerlikon-Zürichu.

Možda će kojemu od čitača doći na pamet: pa šta se onda toliko tinte i pera troši po listovima* i u predavanjima, da se poda pretjerana slika bezbožnoga pokreta u Švicarskoj. Ali s tim se sudom ne bismo mogli složiti. Pokret slobodnih mislilaca proletera valja i u Švicarskoj pratiti s velikom pomnjom. Taj svoj sud opravdavamo: prvo činjenicom, da se ta šaćica ljudi upinje iz pet-nih žila, kako bi se razvila u pokret i organizaciju masa; drugo zbog vanjskih sila, koje daju švicarskom pokretu zalede i napokon zbog unutrašnje povezanosti proleterskoga slobodarstva i revolucijskoga komunizma.

Propaganda.

24. siječnja 1932. raspravljalo je na nekom sastanku glavno vodstvo poziv badensko-falačkoga Podsaveza proleteraca slobodnih mislilaca Njemačke na natječajnu propagandu. Poziv je primljen, a ujedno zaključeno, da se s propagandom spoji i agitacijsko putovanje berlinskoga komunista Pröllopa. Propaganda je trajala od 1. veljače do 1. svibnja. Zadaća je bila: osnovati novih jedinica, pridobiti 500 novih članova, naći 300 novih naručnika, skupiti 500 franaka te proširiti novinsku kolportažu i sredstva propagande. Drug Pröllop držao je od 20. do 28. veljače govore redom u Zürichu, Altstetenu, Schaffhausenu, Winterthuru, Luzernu, Bernu, Bielu i u Solothurnu. Već sama turneja urodila je osnivanjem četiriju novih jedinica u Luzernu, Solothurnu, Bielu i Winterthuru. U Luzernu je policija zabranila predavanje, ali je ono održano u drugom prostorijama pred neko 50 lica, od kojih se lijep broj prijavio za mjesnu skupinu. U Solothurnu je došlo 45 lica. U Bielu ih se 11 javilo za upis u novo mjesno udruženje, a 10 drugih izjavilo, da istupa iz Crkve. U Winterthuru govorio je pred neko 100 osoba, od kojih su mnoge bile iz područne jedinice Altstadia »Freigeistige Vereinigung Winterthur«. Od toga doba ima u Winterthuru opozicija, koja je uzela ime »Komitee kämpfender Freidenker« te je dosele izdala tri broja vlastitoga listića »Der Funke«. Savezno vodstvo slobodnih mislilaca zabranilo je raspačavati taj list u svojoj režiji. I taj se dakle »odbor« može mirne duše smatrati skupinom proletera slobodnih mislilaca.

Već na drugom zemaljskom kongresu 7. i 8. svibnja 1932. u Zürichu izvijestio je središnji predsjednik K. Müller, da se broj

Današnje skupine proletera slobodnih mislilaca nisu nigda bile organizacijski povezane s Udruženjem slobodnih mislilaca; nisu se na priliku razvile iz mjesnih jedinica njihovih kao socijalističko-komunističke opozicijske skupine. Ali svi istaknutiji vode proletera slobodnih mislilaca bili su nekada članovi toga Udruženja. Zato je slobodni mislilački nazor, koji vlada Savezom slobodnih mislilaca proletera, u nekoim smislu idejna baština od Udruženja slobodnih mislilaca. Može se dakle pokret proleterskih slobodnih mislilaca smatrati samo daljnim razvitkom slobodnomislilačkoga pokreta u Švicarskoj.

Tako na pr. »Osservatore Romario« budno prati micanje bezbožnika po Švicarskoj. (Opaska uredništva.)

mjesnih skupina podvostručio od 1. kongresa. Do narednoga zemaljskoga kongresa imao je povodom referata baselskoga komuniste Siegenthalera biti cilj: stvoriti zajedničku bazu za jednu frontu sviju aktivnih slobodnih mislilaca. Malo niže ćemo ogleđati na jednom primjeru, kako je to bilo zamišljeno. Referat komunistice E. Kronenbitter iz Basela (Rad među ženama i kod mladeži) bio je povodom nastojanju, koje je u Geneve-i malo iza zemaljskoga kongresa, a u Baselu na početku 1933. urodilo posebnim ženskim odjelima. Baselsko je odjeljenje vrlo živo te neprestano dobiva novih članova. U Zürichu su u nedjelju dne 14. svibnja 1933. osnovali čak posebnu skupinu slobodnih mislilaca za djecu. U pozivu čitaju se značajne riječi: »...Vjera ubija duh u mladeži. Nema toga djeteta, koje bi željelo vjeru ili Crkvu; to mu silo m utuvljuju u glavu... Pošaljite svoju djecu u dječje odjeljenje slobodnih mislilaca proletera, da vam od njih postanu borci za prava radništva!« Zuriška skupina slobodnih mislilaca ima od siječnja 1932. mladenačku četvu za propagandu.

Od 1931. drži se u Baselu svake godine slet iz susjednih zemalja: Njemačke, Franceske i Švicarske. Posljednji takav slet u travnju 1933. imao je da izradi točan nacrt za jedinstven nastup u borbi. Izdan je poziv svim članovima proleterskih kulturnih organizacija (radnička glazba, radnički sport, kazališna družina, »Agitprop«, marksistička radnička škola) na suradnju u bezbožničkoj propagandi. Istotako pozivi socijalnodemokratskim i građanskim slobodnomislilačkim organizacijama.

Naredba naših švicarskih biskupa (g. 1932.) da se održi molitveni dan, koji je bio upravljen, kako je poznato, protiv pokreta bezbožnika, dao je povoda slobodnim misliocima proleterima, da povedu u listopadu »protivubiskupsku akciju«. Neki rf, Staudenrnm iz Basela. putovao je okolo s predavanjem: »Zna li Crkva puta iz ove bijede?« Akciju je poduprla prva i dosele jedina brošure, što ju je izdao švicarski Savez proletera slobodnih mislilaca: »Caritate Christi compulsi, odgovor švicarskim biskupima«, čisti pamflet. Tom su prilikom osnovali i mjesnu skupinu u Baden-u (Aargau).

Jedna fronta!

»Stvorimo jedinstvenu proletersku frontu!« tako glasi već dvije godine u zadnje vrijeme sve to jače isticani zahtjev komunističke Internacionale od drugova, a komunističkih pomoćnih organizacija od članova. Zadnji švicarski zemaljski kongres proletera slobodnih mislilaca obradio je na široko i to pitanje. Za jedinstvenu frontu bitno je prema naputku komunista ovo troje: 1. kao pripravu najprije treba predobiti veliku većinu članova onih organizacija, koje želimo privesti k osnivanju jedinstvene fronte. 2. Komunističko vodstvo mora dolaziti vodstvima drugih organizacija s već izrađenim programom. 3. Komuniste moraju gledati, da

bezuvjetno dobiju vodstvo u svoje ruke. Züriska mjesna skupina izgubila je nedavno svoj prvi položaj zato, što se nije držala tih točaka. Kad se naime u prosincu 1932. i siječnju 1933. nastojalo oko »protivucrkvene borbene zajednice« s žiiriškim udruženjem slobodnih mislilaca, nije se dovoljno radilo među članovima za tu stvar. Zato je i vijest u »Neue Züricher Nachrichten« (od 13. I. o. g.) o stvaranju te »borbene zajednice« bila preuranjena i promašena, jer se vodstvo udruženja slobodnih mislilaca u Žiirichu nije više dalo za stvar predobiti. U »Freidenkern« od 15. siječnja 1933. izašao je onda »dementi« glavnoga vodstva. Dakako da nije ni ovaj promašeni hitac omeo nastojanja slobodnih mislilaca proletera. Da se vidi, kako protivnici znaju taktički raditi, evo njihova programa:

Borbena zajednica slobodnomislilačkih protivucrkvenih udruženja.

Motto: Što je slabo, jako je, kad se složi! — Pod tim imenom postoji kartel slobodnomislilačkih protivucrkvenih organizacija, koje su se složile, da zajednički izvode svoj zadatak. Ustanove, priznate i obvezatne za sve organizacije, jamče im samostalnost i političku nezavisnost.

Ciljevi te borbene zajednice jesu ovi:

1. Izdavanje zajedničkih propagandističkih publikacija kao letaka, brošura, lokalnih glasila, koja će tući protivnika, vjesnika za učlanjene organizacije i za službenike.

2. Organizacija javnih skupština, znanstvenih predavanja, skioptičkih prikazivanja, protivuvjerskih izložaba uz sudjelovanje sviju odnosnih organizacija.

3. Priređivanje juriša za sabiranje članova, protivuvjerske bitke letačima, kućni pohodi za istup iz Crkve, centraliziranje pokreta za istup iz Crkve pomoću posebnoga sekretarijata, koji će upućivati u već osnovane organizacije, posredovati njihove radne programe, obrasce za istup iz Crkve, izvjestitelje i obiteljska posredovanja (u raznim nezgodama).

4. Školovanje posebnih službenika i izvjestitelja za slobodnomislilački pokret posebnim zajedničkim tečajevima. Odgoja slobodnomislilačkih odgojitelja za slobodnomislilačku pouku mladeži. Otvorenje posebne središnje slobodnomislilačke škole, koju će voditi akademičari, i naročito slobodnomislilačke knjižnice.

5. Centralizacija obiteljskih posredovanja kod pogreba (mjesto crkvenoga pokopa), svjetovališta u životnim poteškoćama, obiteljskim stvarima, da se ukloni utjecaj klera.

6. Provođenje protivucrkvenih ratnih dana na crkvene blagdane kao na Veliki Petak, prosne dane, Uskrs, Božić itd. Nadomještanje njihovo vlastitim priredbama kao solsticijem, proslavom rastanka sa školom i si.

7. Širenje slobodnomislilačke odgoje mladeži podržavanjem slobodnomislilačkog omladinskog pokreta, slobodnomislilačke obuke, koju će davati pedesni učitelji.

8. Osnivanje doma slobodnih mislilaca za sve učlanjene organizacije s posebnim predavaonicama, čitaonicama itd.«

Prokušano sredstvos istupi iz Crkve.

Dne 19, ožujka 1933, odlučilo je prošireno zemaljsko vodstvo u Oltenu provesti natječajnu propagandu od 1. svibnja do 1. listopada ove godine. Takmac u natjecanju ima da bude neka sekcija ruskoga »Saveza borbenih bezbožnika« u tatarskom području. Inicijativu za natjecanje dao je predsjednik »Saveza borbenih bezbožnika«, Emilijan Jaroslowsky. Švicarska meta jest: 500 istupa iz Crkve i 5 novih mjesnih skupina. Parola glasi: »Ne smije proći dan bez žilava rada! Svaki istup iz Crkve, svaki novostečeni član udarac je za kulturnu reakciju!« U Baselu i u Ziirichu žilavo se dalo na posao već 1. svibnja, Novi list »Kulturfront« podržava i raspaljuje gorljivost.

Dne 20, ožujka 1933. sa zadovoljstvom ističe K. Mayer, urednik »Kampfer«-a, u kantonskom vijeću Zurich neprestani porast istupa iz Crkve. Kao ustuk svetoj Godini pozivlje Internacionala slobodnih mislilaca proletera na vojnu za istup iz Crkve. »Kulturfront« piše: »Radom i nastojanjem Internacionale slobodnih mislilaca proletera postigli smo zadnjih mjeseci velik broj crkvenih istupa u Švicarskoj. . . Gotovo dan na dan dolaze k nama ljudi, koji traže obrasce za istup. Isto se tako nijedna skupština naših sekcija ne svršava, a da je ne bi okrunilo nekoliko crkvenih istupa.« Isto se to može kazati i za sastanke ostalih komunističkih organizacija. Idu s obrascima od kuće do kuće, nastoje, da se odmah pred njima ispune, a za ostalo se pobrinu sami. Na taj su način sigurno postigli više istupa iz Crkve negoli pristupa u Udruženje slobodnih mislilaca. U neku se ruku mogu svi ti, što su istupili iz Crkve (i manje više svi komunisti) smatrati slobodnim misliocima proleterima. >Ipak nisu to teorijski slobodni mislioci, koji bi svjesno bili protivnici vjere i Crkve. To su većinom siromašni ljudi, koji su zapali u materijalnu a ponajviše i u moralnu bijedu, žedni sreće pa se nadaju od komunizma, da će im stvoriti zemaljski raj, ljudi nahuškani, da okrenu leđa »najopasnijemu savezniku klasnoga neprijatelja, kapitalizma-.

Komunizam u Švicarskoj napreduje. Zasad se još uvijek može kretati posve legalno pa tu mogućnost i iskorišćuje. Posve je sigurno, da je stekao pristaša iz socijalističkoga tabora i da ih još uvijek stiće, A još je više stekao simpatizera. Pa to čak i u redovima radnika, koji hoće da budu kršćani, koji se od nacionalizma ne nadaju dobra za radnički stalež, i kojima je revolucijski socijalizam sva nada protiv osiljenih fronta. Ima još mnogo kršćanskih radnika, koji zapravo još uvijek ne znaju, što zapravo hoće socijalizam i komunizam.

Kud sve vode niti...

Ne zaboravimo ni toga, da se iza švicarskoga komunizma i švicarskoga pokreta slobodnih mislilaca skriva > Kominterna« (ko-

munistička Internacionala) i proleterska Internacionala slobodnih mislilaca. Ima zemalja, u kojima je pokret slobodnih mislilaca proletera već postao pokretom masa: tako u Češkoslovačkoj, a Njemačkoj te osobito u Rusiji! Kad su u Njemačkoj dne 3. svibnja 1932. zabranili tamošnje organizacije komunističkih bezbožaca, imale su ove već 150.000 članova. Dr. Konrad Algermissen tvrdi »Katholik« od 12. ožujka 1933.), da »pokret bezbožnika nije poslije zabrane samo aktivniji nego da je i brojem porastao radeći jače i prikrivenije.« Svoju tvrdnju dokazuje »sakrivenim« savezima bezbožnika te golemom raširenošću slobodnomislilačkih novina za pojedine stanice, tvornice i kućne skupine. Naklada tih novina dosegla je danas kakova podrug milijuna. Dne 18. svibnja održao je jedan odred »Agitprop« kod neke priredbe, što ju davala Internacijska radnička pomoć, besjednički zbor (Sprechchor): »Baš usprkos!« Eto nas tu, veli se u njemu, pobijte nas, ali mi ćemo se boriti do pobjede za svjetsku revoluciju!

Napose ne zaboravimo Rusije! One Rusije, koja je slobodnom misliocu proleteru neprestano pred očima »kao svijetli dokaz, da je ispravan naš put. Tamo padaju potpornji vjerskoga i crkvenoga ropstva jedan za drugim pod vladom radnika i seljaka i pred pobjedonosnim napretkom socijalizma. Tamo ustaje ekonomijski i duševno slobodan čovjek.« (Der proletarische Freidenker 1932., N. 4 - 5., str. 2.)

Sovjetska je Unija za njih dokazom, da komunistička obnova života više nije puka hipoteza.

Ruski »Savez borbenih bezbožnika« uzorom je rada za slobodne mislioece u Švicarskoj. Vodstvo toga Saveza umije vrlo vješto pojedinim sekcijama Internacionale slobodnih mislilaca ponuditi svoje upute i pomoć te ih poticati na gorljiv rad. Dokaz za to jest natječajna propaganda, koja se eto razvija u Švicarskoj.

Pokret slobodnih mislilaca proletera nije samo »kulturni privjesak« komunizma, ne — njega nije više moguće ukloniti, a da ne pogodimo i komunizma. Držimo, da je to važan momenat u prosuđivanju komunističkoga pokreta slobodnih mislilaca. Komunistički slobodni mislioci kupe sile i pokreću rat protiv vjere kao saveznice kapitalizma. To su klasni borci i to prema njihovu vlastitom shvaćanju na najvažnijoj točki fronte. Crkvu valja raskrinkati i tući, jer ona zaglupljuje narod, ona ljude odvraća od borbe protiv klase mogućnika tješeći s vječnosti i tražeći, da se bijeda snosi kao Božja, volja. Bojni poklik protiv Crkve mora prodrmati mase. Treba tim masama pokazati pravo »lice« Crkve: da je to organizacija, kojoj je zadaća narod neprestano mijesiti tako, kako će ga kapitaliste isisavati. Mase treba da ostave svaku nadu u vječnost, da odbace sve vjerske obaveze i tako se osposobe za službu na fronti proletarijata, koji se bori. Treba upotrijebiti i »znanstvenu« pouku, kako je drugi slobodni mislioci okolo prodaju, ali boj i borbenost ostaje uvijek glavnom stvari za slobodne mislioece proletere.

Jasno je, da je i u Švicarskoj pokret slobodnih mislilaca proletera već tako daleko, da ga više nije moguće ukloniti jedno stavnom zabranom. Komunizam je već previše ljudi zahvatio. Još je važnije, što su se neke komunističke ideje o gospodstvu proletarijata te izvlaščivanju proizvoda duboko usjekle u duše tih ljudi, Sve dotle, dok ne bude pravoga socijalnog popravka, bit će revolucija jedinom nadom iz ove krize, a dok se Crkvi otuđene mase po gradovima vjerski ne preporode, cvast će socijalistički pokret slobodnih mislilaca.

VRHOVNO PRAVILO NAŠEG RADA.

Pijo X, u enciklici »Singulari quadam« (24. IX. 1912.) veli: »Činio kršćanin što mu drago i u vremenitim stvarima, ne smije zanemarivati natprirodnih dobara nego mora štoviše da prema nauci kršćanske mudrosti sve stvari upravi na Suvereno Dobro kao posljednju svrhu; a sva njegova djela, ukoliko su moralno dobra ili zla ili ukoliko se podudaraju ili ne podudaraju s prirodnim i Božjim pravom, potpadaju pod sud i jurisdikciju Crkve.«

KATOLIČKA DRUŠTVA I PLES.

O tome je pisao senjski biskup u svom »Službenom vjesniku« 20. 11. 1930. ovo: »U mnogim je župama naših dijeceza uobičajeno, da se prigodom proslave patrona ili drugom zgodom upriličuju po karitativnim i pobožnim društvima zabave s plesom bez obzira na to, da li je adventsko ili korizmeno vrijeme. Ovaj se običaj bez sumnje kosi sa crkvenim propisima i sa oam svrhom, što je imadu da provedu društva, koja stoje pod nadzorom Crkve. Prema tomu je ne samo poželjno nego i neophodno potrebito, da se kod nijedne zabave, što je upriličuju društva, koja su pod nadzorom Crkve a pod vodstvom svećenika, uopće ne drži ples pogotovu danas, kad se gotovo bez izuzetka izvode takovi plesovi, koji teško povrijeduju stidljivost i čednost.«

VJERA I POLITIKA.

Mgr Besson, biskup u Geneve-i (Švic.), upravio je vjernicima okružnicil os vjeri i politici, u kojoj izvodi ovo: 1. Udruženja katolička stoje pod upravom klera i ne smiju biti politička udruženja. Stoga ne smiju sudjelovati u čisto političkim djelima niti se drugi smiju s njima služiti za političku propagandu. — 2. Ovo se pravilo dakako ne odnosi na »politička« udruženja katoli-